

Justitiedepartementet
111 52 Stockholm

Myndighetsdatalag (SOU 2015:39)

Justitiedepartementets dnr Ju2015/3364/L6

Försäkringskassan välkomnar Informationshanteringsutredningens förslag till en myndighetsdatalag. En sådan generell, enhetlig och – helt eller i vart fall delvis – samlad reglering gör det möjligt för berörda myndigheter att behandla personuppgifter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt, samtidigt som skyddet för enskildas integritet värnas.

Det är angeläget att förslagen kommer på plats så snart som möjligt och att arbetet med en översyn av nuvarande registerförfattningar påskyndas. Detsamma gäller den tilläggsreglering som kan komma att behövas.

Försäkringskassan tillstyrker utredningens förslag med de synpunkter och påpekanden som lämnas nedan.

Avsnitt 8.2.2 Vilka verksamheter bör omfattas av lagens tillämpningsområde?

Enligt förslaget till 3 § 3 ska myndighetsdatalagen inte tillämpas vid behandling av personuppgifter i den verksamhet som bedrivs av behöriga myndigheter i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller beivra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder. Av författningskommentaren framgår att undantaget omfattar enbart verksamhet hos myndigheter som har till särskild uppgift att bedriva verksamhet av nämnt slag (s. 690).

Försäkringskassan är ingen brottsbekämpande myndighet. Däremot har myndigheten ett uppdrag att motverka bidragsbrott. Av 2 § 3 förordningen (2009:1174) med instruktion för Försäkringskassan framgår att myndigheten ska säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott. Enligt 5 § ska myndigheten samverka med berörda myndigheter, kommuner och landsting, samt andra berörda parter för att bedriva en effektiv och rättssäker verksamhet samt särskilt verka för att felaktiga utbetalningar inte görs. I regleringsbrevet för Försäkringskassan för 2015 ger regeringen Försäkringskassan i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar med att förebygga fel och säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och bidragsbrott motverkas.

Försäkringskassans behandling av personuppgifter i kärnverksamheten sker med stöd av bestämmelserna i 114 kap. socialförsäkringsbalken. Inom ramen för handläggningen av socialförsäkringsärenden sker en rad olika kontroller som bland annat syftar till att rätt belopp ska betalas ut. Det är ingen brottsförebyggande verksamhet. I kärnverksamheten finns det även behov av att kunna se mönster och samband mellan olika uppgifter. Sådan information kan också utgöra underlag för kontroll, förebygga fel och i förlängningen motverka brott. Försäkringskassan utgår från att myndighetsdatalagen blir tillämplig även i dessa situationer och att avgränsningen avseende brottsbekämpande verksamhet inte gäller Försäkringskassans verksamhet.

Avsnitt 10.1.4 Personuppgiftsansvar vid direktåtkomst m.m.

I förslaget till 14 § ställs krav på att en personuppgiftsansvarig myndighet vidtar vissa förberedande åtgärder i samband med direktåtkomst och liknande samverkan i integrerade informationssystem. Myndigheten ska i dessa fall komma överens med mottagaren av personuppgifterna om hur skyddet för uppgifterna ska säkerställas. Vidare ska myndigheterna komma överens om hur de skyldigheter som följer med personuppgiftsansvaret ska utövas.

Hur detta ska hanteras i praktiken framgår inte av betänkandet. Myndigheterna kan ha olika syn på eller åsikter om hur frågor av sådant slag ska lösas. Försäkringskassan efterlyser vägledning om vad som då ska gälla.

Avsnitt 10.1.4 Särskilt om personuppgiftsbiträden

Utredningen är tveksam till att sidoordnade myndigheter träffar personuppgiftsbiträdesavtal sinsemellan. När det gäller myndigheter inom staten är det fråga om ett och samma rättssubjekt, vilket medför att statliga myndigheter därför inte kan ingå rättsligt bindande avtal med varandra (utredningen hänvisar i denna del till artikel 17.3 i det så kallade dataskyddsdirektivet). Utredningens uppfattning verkar vara att statliga myndigheter i fortsättningen inte kan verka på detta sätt (betänkandet, s. 360-361).

Enligt Försäkringskassan är det inte ovanligt att statliga myndigheter samverkar med varandra genom att en av dem agerar personuppgiftsbiträde. Det kan handla om att behandla personuppgifter för vissa bestämda ändamål, utföra tjänster eller ställa tekniska system till förfogande. Det är en väl etablerad praxis. Exempelvis är Försäkringskassan i vissa situationer personuppgiftsbiträde åt Socialstyrelsen och Pensionsmyndigheten.

Försäkringskassan delar i och för sig utredningens syn i fråga om statliga myndigheters möjlighet att ingå avtal med varandra. Men om det inte är möjligt att använda konstruktionen med personuppgiftsbiträden inom staten hämmas effektiviteten bland berörda myndigheter. Det kan även få effekter på deras verksamheter. Det behöver därför förtydligas hur hanteringen ska se ut när statliga myndigheter hjälper varandra på detta sätt.

Avsnitt 10.2.5 Tillgängligheten till personuppgifter inom en myndighet

I 18 § regleras den interna tillgången till personuppgifter för en myndighets personal eller andra som deltar i myndighetens arbete. Den förslagna lagtexten tar uttryckligen sikte på anställda. Kretsen av personer som avses är dock vidare än så, vilket också framgår av betänkandet (s. 385). Exempelvis kan

praktikanter och konsulter arbeta i verksamheten och ha tillgång till uppgifter av sådant slag. Lagtexten bör därför förtydligas, förslagsvis genom att ordet ”anställd” byts ut mot ”anställda och andra som deltar i verksamheten”.

Avsnitt 11.1 Reglering av direktåtkomst

Utredningen har av flera skäl valt att behålla en uppdelning vad gäller utlämnande av personuppgifter i elektronisk form. Försäkringskassan ställer sig bakom de resonemang utredningen för och som leder fram till att det fortsättningsvis behövs två olika begrepp.

Enligt Försäkringskassan är det önskvärt att närmare få analyserat skillnaden mellan olika former av elektroniska utlämnanden och vilka effekter detta får ur persondataskyddssynpunkt. I detta sammanhang är begreppens innebörd av central betydelse. Utredningen vill ”knyta” direktåtkomst till det så kallade förvaringskriteriet i 2 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen. Det har även Högsta förvaltningsdomstolen gjort i domen i mål nr 1356-14, den 29 oktober 2015. Direktåtkomst definieras därmed utifrån grundlag. Detta har gjort skiljelinjen mellan utlämnandeformerna klarare. Samtidigt ökar en sådan snäv definition bedömningsutrymmet för annat elektroniskt utlämnande avsevärt.

Enligt utredningen bör begreppet direktåtkomst definieras. Någon definition har dock inte kommit till uttryck i den föreslagna lagtexten. Försäkringskassan ser en fördel i att begreppet definieras där.

Beslut om detta yttrande har fattats av rättschef Eva Nordqvist i närvaro av verksjurist Jaan Entson, den senare som föredragande.

Eva Nordqvist

Jaan Entson